

„Soolise võrdõiguslikkuse edendamine Eestis kuni aastani 2023 ja edasi

Reet Laja

Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskus (ENUT)

Eesti Naisuurimus- ja Teabekekeskus (ENUT, www.enut.ee)

ENUT missioon

ENUT on mittetulundusühing, mis on pühendunud naiste ja meeste võrdõiguslikkuse kui ühe põhilise inimõiguse ja üldise hüve edendamisele kõigis ühiskonnaelu valdkondades

ENUTi visiooniks on naiste ja meeste võrdõiguslikkusel baseeruv kodanikuühiskond, milles ENUTil on oluline roll avaliku sektori, avalikes huvides tegutsevate ühenduste ja erasektori ühendamisel võrdõiguslikkuse tagamiseks

Heaolu arengukava 2016-2023

- Soolise võrdõiguslikkuse programm ja meetmed
- Meede 1.1. Meeste ja naiste võrdse majandusliku sõltumatuse toetamine ning soolise tasakaalu suurendamine kõigil otsustus- ja juhtimistasanditel
- Tegevus 1.1.1. Soolise võrdõiguslikkuse poliitika kujundamine ja elluviimise korraldamine
- Soolise võrdõiguslikkuse edendamise kohus on kõigil riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutustel, haridus- ja teadus-institutsioonidel ning tööandjatel. Soolise võrdõiguslikkuse poliitika kujundamise eest vastutab Sotsiaalministeerium.
- Vt.<http://www.sm.ee/et/sotsiaalministeeriumi-valitsemisala-tegevuspohine-eelarve> 06.02.2018

Konverentsid alates 1999

Järjekindlus teemade analüüsimisel ja esiletoomisel
ENUT esimene konverents toimus 4.-6. veebruaril 1999
ja oli täielikult pühendatud teemale „Eesti naised
poliitikas“

Juubelikonverents 2017 aprillis, konverentsid igal kevadel

Hoogu naisettevõtlusele november 2017, 2018

Poliitikate kujundamine

Eesti MTÜde soolise võrdõiguslikkuse alase
eestkostevõrgustiku loomine ja eestvedamine

Soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamine Eesti haridussüsteemis

- ENUT raamatukogu igal tööpäeval avatud
- Akadeemiline ajakiri: Ariadne Lõng alates 2000
- Lasteaed kaasaegseks: sootundlikkuse suurendamine Eesti lasteaedades (2008)
- Sugu ühiskonnaõpetuses: kolme ühiskonnaõpetuse õpiku analüüs soolisest perspektiivist (2010)
- Sooaspekt Eesti kutsehariduses: õpetajate, koolijuhtide ja haridusekspertide hoiakud (ENÜ SIHT projekt ENUT osa)

Soolise võrdõiguslikkuse käsiraamat kohalikele omavalitsustele

Soolise võrdõiguslikkuse
käsiraamat
kohalikele omavalitsustele

Parima sooteadliku MTÜ valimine

- Eesti Seksuaaltervise Liit (2010)
- Eesti Transpordi- ja Teetöötajate Ametiühing (2011)
- Eesti Puuetega Naiste Ühing (2012)
- Eesti Maaomavalitsuste Liit (2013)
- QUIN-Estonia (2014)
- Eesti NATO Ühing ja MTÜ Mondo (2015)
- Eluliin (2016)
- Eesti Ametiühingute Keskliit (2017)
- Eesti Ettevõtlike Naiste Assotsiatsioon(EENA) 2018
- Eesti Pagulasabi 2019

ENUTi ja soolise võrdõiguslikkuse võrgustiku analüüsid

Näiteid poliitikate analüüsidesest soolisest aspektist:

- Säastev Eesti 21
- Kutsehariduse arengukava
- Kohalike Omavalitsuste Korralduse seadus (KOKS)
- Eesti 2020
- Ettepanekud Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014–2020 täiendamiseks

ENUTi ja soolise võrdõiguslikkuse võrgustiku analüüsid

- Laste ja perede arengukava monitooring
- Kodanikuühiskonna arengukava (KODAR)
- ENUT ettepanekud ESF 2014+ töövaldkonna meetmete planeerimise kohta
- ENUT ettepanekud ESF 2014+tervisevaldkonna meetmete planeerimise kohta
- ENUT rahvatervise arengukava
- Heaolu arengukava

Eesti 2020

- EL vahendite 2014–2020 planeerimise käik
- Sootundliku eelarvestamise projekt – riigieelarve ja kohalikud eelarved
- Naisettevõtluse edendamine
- Rohkem naisi ettevõtete nõukogudesse
- Soolise palgalõhe vähendamine

Sooline võrdõiguslikkus kogu poliitikasse

- ... on üks uue Euroopa initsiatiivi **Euroopa Naiste ja Meeste Vahelise Soolise Võrdõiguslikkuse Pakt 2011-2020** võtmeprintsiip

Valitsuse teadlik poliitika

**Sugudevahelise lõhe lõpetamine
sõltub valitsuste teadlikest (“valgustatud”)
poliitikatest,
mis võtavad soo dimensiooni arvesse (OECD 2008)**

Mis meil plaanis

- Olla järjekindel ja jätkata seniste tegevustega, ka poliitikate analüüsiga
- Palgalõhe vähendamise kokkuleppe rakendamine
- Terminoloogia seminarid ja kokkulepped
- Kas ka kutseid on vaja?
- Sooline võrdõiguslikkus KOV eelarvetesse
- Vaja suuremat kompetentsikeskust

Näide: KODAR

- Ettepanekud Kodanikuühiskonna arengukava 2011-2014 rakendusplaanile aastateks 2013-2014
 - Rakendusplaani EESMÄRK 1: Kodanikuharidus on süsteemselt koordineeritud ning tõhusalt korraldatud, suurendades Eesti elanike aktiivset ja vastutustundlikku osalemist ühiskonnaelus
 - MEEDE 3: Vähemaktiivsete ühiskonnagruppide teadlik kaasamine kodanikuhariduslikesse algatustesse
- **Ettepanek: Täiendada indikaatori sihttaset „uuring on läbi viidud” järgmiselt „uuring on läbi viidud, uuringu tulemused on analüüsitud ja esitatud ka soolises lõikes”.**

KODAR (jätk)

- Rakendusplaani EESMÄRK 3: Avalike teenuste osutamine avaliku sektori ja mittetulundusühenduste koostöös on läbipaistev, jätkusuutlik ja partnerluspõhimõtteid järgiv ning kodanikud on teenustega rahul

KODAR rak.plaani eesmärk 3 ettepanek

- Ettepanek: Viia sisse täiendav eesmärgi mõjuindikaator:
 - **Avalikke teenuseid kodanikuühendustele delegeerinud KOV osakaal, kus avalike teenuste delegeerimise lepingud sisaldavad soolise võrdõiguslikkuse edendamise kohustust.**
- Allikas, uuring: Analüüs kohaliku omavalitsuse üksuste avalike teenuste lepingulise delegeerimise kohta kodanikuühendustele

KODAR

- MEEDE 3: Teenuseid osutavate kodanikuühenduste arengu soodustamine ja toetamine
- Ettepanek: Lisada meetme tulemuslikkuse indikaatorile juurde sooline mõõde ja sõnastada meetme tulemuslikkuse indikaator järgmiselt:
 - „**Teenuse kasutajate/klientide rahulolu kodanikuühendusele delegeeritud teenusega esitatuna soolises lõikes**”.
- Sihttaseme saavutusprotsent esitada kahe suurema sotsiaalse grupi (meeste ja naiste) lõikes : meessoost teenuse kasutajate rahulolu tase ja naissoost teenuse kasutajate rahulolu tase

Teadmistepõhine poliitikakujundamine, poliitikate/ õigusaktide mõju hindamine ja kaasamine

- Õigusakti mõjude analüüsi kontseptsioon (2009)
- Mõjude hindamise protsessi seosed kaasamise hea tava (2005, 2010) rakendamisega
- Kodanikeühiskonna arengukava 2011-2015 ja peamised kaasamise meetodid ja nende rakendamine poliitika planeerimise, arutelu ja rakendamise ning järelhindamise erinevatel etappidel

Mis on sooline võrdõiguslikkus?

- inimõiguste,
- avaliku hüve
- ja demokraatia küsimus

Mida ENUT ei tohiks teha (2018 suvekoolist)

- Hoogu maha võtta, entusiasmi ja järjepidevust kaotada; uksi kinni panna; ajalugu kaotada (n-ö ENUT testament); nähtamatuks muutuda; võrgustikku kaotada ja neid jätta torkimata (eri tasandid – ülikool, ministeeriumid jne); tähelepanuta ei tohi jätta lõputöid ja teadustöid; sõna võtmata jätta; karta suuri ambitsioone; svõ koolituse pooleli jätta; suhteid EI GEga edendamata jätta; üritustel teisi rünnata; häbeneda raha küsida; kitsendada kaasamist.

Mida ENUT ei tohiks teha (2018)

- Ei tohiks jätta sotsiaalmeedia jm nõustamist, pakkuda juhtide koolitamist, Innove taotlusi; EMSLi koolitamist; mitte loobuda strateegiliste partnerite otsimisest; lobitööd (näide: EAS ja naisettevõtjad on pikaajaliselt töös; näide positiivsete meetmete ebaõnnestunud rakendamisest: EVEA algatas meetme naisettevõtjate toetuseks, Talupidajate Keskliit ja volinik olid selle vastu);

Soovitused suvekoolist 2018

- Riigistruktuuride võrgustikku ja ametnike koolitustesse sisse tuua svõ temaatika; tööd terminoloogiaga.
- Ei tohiks katkestada koostööd Riigikogu, ministrite ja kantsleritega, Eesti Teadusagentuuriga ning Riigikontrolliga.
- Initsieerida EIGE punkt (EL büroo).

Unistuste ENUT

- Avar ja kaasaegne. Nõusoovijate järg ukse taga. Uurimused – vajadus on analüüside ja statistika järele; ametnike töölaudad – mis indikaatorid oleksid vajalikud (2016 svõ mudeli indikaatorid tuleks üle vaadata). EUROSTAT ja ELGE – indikaatorite nimekiri väga pikk, valida, mis nüüd Eestis oleks hädavajalik. Infotöötajad teevad sihtteavitust (vt Välisbibl. andmebaasi).

Laiendatud ENUT

- Jätkuv huvi tekitamine üliõpilastes (pop-up raamatukogu, uute tudengite mess, svõ Ahhaakeskus ja selleks koostöö TLÜ kommunikatsiooniosakonnaga, sarjaüritused, Pärnu konverentsid, ettevõtluspäevad, valdade päevad.
- Ülikoolide svõ teadlike inimeste kokkukogumine – võrgustamine, tuutorite koolitused.
- Ööülikool-sooülikool
- ENUTi oma puutetundlik stend

Volli mõttepanus 2018

- Võiks olla sarja üritused meeste teema, näiteks Michael Kimmeli tutvustus, pluss tema raamatud ja muu meeste värk. V. Woolf, tuntud Eesti feministid, palgalõhe, naiskirjanikud, naiskunstnikud jne. Selline kultuuriürituste seeria, mida juhiks ENUT! Hea oleks kohe õpisuundade kaupa!! Üritus ise võiks olla mingis auditooriumis, kus tudengid õpivad. Näidata videot, rääkida ja tutvustada raamatud. Tudengite kohaloleku organiseeriks mentorid, etc. Sellised väikesed üritused oleksid paremad kui näitus, raamatud vitriinide all. Mis võivad ka olla, aga sõltub jõudlusest.

Strateegilised tegevussuunad aastateks 2018–2021

1. Infokeskuse (sh erialaraamatukogu) tegevuse jätkamine ja teabekeskuseks arendamine.
2. Akadeemilise nais- ja meesuurimuste ajakirja „Ariadne Lõng“ jätkuv väljaandmine.
3. Soouuringutealase õppe- ja teadustöö toetamine ning lobitöö kõrgkoolides jt haridusasutustes.
4. Võrdõiguslikkuse süvalaiendamise toetamine, sh vastavasisuline koostöö riigi- ja KOV-asutustega (nõustamine, koolitamine, toetamine svõ lõimumisel).

Strateegilised tegevussuunad aastateks 2018–2021

5. Soouuringute oskusteabe ja -sõnavara arendamine koos valdkonna asjatundjatega.
6. Koostöö naisorganisatsioonide jt vabaühendustega. Oma võrgustike edasiarendamine (vabaühendused, naisettevõtlus) ja partnerite võrgustikes osalemine (EMSL, ENÜ, AKÜ, Inimõiguste ümarlaud jt).
7. Koostöö kaudu (Eesti Haridusfoorumi, ametiühingute) vastutustundliku ettevõtluse, sotsiaalse ettevõtluse, mitmekesisuse, kestliku arengu koalitsiooni jt võrgustike, samuti ärisektori kaasamine oma tegevustesse soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks.

Strateegilised tegevussuunad aastateks 2018–2021

8. Rahvusvaheline koostöö (s.h. arengukoostöö) Euroopa Liidu, ÜRO liikmesmaade ja arenguriikide organisatsioonidega (sh EIGE).
9. Uurimuste ja poliitikaanalüüside läbiviimine ja nende analüüside tutvustamine vastavatele sihtgruppidele ja laiemale avalikkusele.
10. Sotsiaalmeedia kasutamine oma analüüside ja tegevuse tutvustamiseks ja ühiskondliku mõju suurendamiseks.
11. Vabatahtlike edasine kaasamine ENUTi tegevustesse.